

Meteoroloji ve Sağlık CHECK-UP

HAZIRLAYAN

Dr Ahmet ÖZTEMEL *

Dünya Sağlık Örgütü sağlığı "hem fiziksel, hem ruhsal, hem de sosyal tam bir iyilik hali" olarak tanımlar. İstatistikler dünyada önde gelen ölüm nedenlerini kalp hastalıkları, inme, kanser hastalıkları olarak sıralar. Bu hastalıkların çoğu erken tanı ile önlenabilir ve tedavi edilebilir

hastalıklardır. Sağlıklı olmaya giden yolun anahtarı check-up'tır.

Check-up yani genel sağlık kontrolü hiçbir şikayeti ve hastalığı olmasa dahi tüm kişilere en az yılda bir; daha doğru deyişle tespit edilmiş risk faktörlerine göre periyodik olarak yapılması gereken tarama yöntemidir.

Tıp mühendisliği alanında gelişmelerle modern tıp öncelikli amacını hastalık ortaya çıkmadan önlemler alınarak kişinin sağlıklı kalmasını sağlamaya çevirmiştir. Check-up işlemi sonrasında elde edilen kişiye özel sağlık bilgileri sonucu oluşturulacak sağlık profili kişinin ileride karşılaşılabileceği sağlık sorunlarının önlenmesinde yararlı olacak ve sağlıklı kalmayı sağlayacaktır. Unutulmamalıdır ki önemsiz olduğu düşünülen bir belirti dahi önemli bir hastalığın habercisi olabilir.

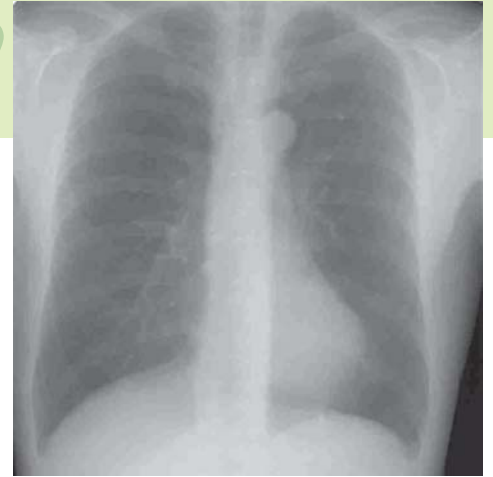
Check-up tetkiklerinin dili

Biyokimyasal incelemeler;

- Açlık kan şekeri-Şeker hastalığı tanı ve tedavisinde kullanılır.
- SGOT-SGPT- Karaciğer ve safra yolları ile ilgili hastalıkların ayırıcı tanısında rehberdir.
- Kreatinin- BUN- Böbrek fonksiyonlarının izlenmesinde rehber testtir.
- Ürik asit- Protein metabolizması ve gut hastalığı teşhisinde önemlidir.
- Total kolesterol, LDL Kolesterol, HDL kolesterol, trigliserid- Koroner kalp hastalıklarının risk derecelendirilmesinde , tedavi planı ve izlenmesinde yararlıdır.
- TSH- Troid fonksiyonlarının teşhis ve takibinde önemlidir.
- Kan elektrolitleri (Na,K,Ca,Cl)- Metabolik hastalıkların takibinde önemlidir.

Hematolojik incelemeler;

- Lokosit- Enfeksiyöz hastalıkların ve immun sistem reaksiyonlarının takibinde önemlidir.
- Eritrosit, Hemoglobin, Hematokrit- Anemi (kansızlık) tesbitinde anlamlıdır.
- Lenfosit, Nootrofil, Monosit, Eozinofil, Bazofil- Kan hücrelerinin özelliklerinin değerlendirilmesi ve bazı kan hastalıklarında değerlidir.

- Sedimentasyon hızı- Enfeksiyöz hastalıkların, romatizmal hastalıkların, bazı malign hastalıkların habercisidir.

Radyolojik incelemeler;

- Akciğer grafisi- Akciğer hastalıklarının ön tarama testidir.
- Ultrasonografi- İç ve pelvik organların invazif olmayan yöntemle değerlendirilmesi imkanı verir.
- Mammografi- Meme hastalıklarının özellikle kansere yönelik tarama yöntemidir.
- Kemik mineral densitometrisi- Kemik yoğunluğunun ölçüm testidir. Osteoporoz (kemik erimesi) teşhis ve takibinde değerlidir.

Diğer tetkikler;

- EKG- Kalbin elektriksel uyarı grafisi koroner arter hastalıkları ile ritim bozukluklarını izlemede en basit ama değerli tetkik türüdür.

- HBsAg, AntiHBS- Hepatit B hastalığı hakkında tarama testidir.
- AntiHCV- Hepatit C hastalığı tarama testidir.
- AntiHIV- Aids hastalığı tarama testidir. Rutin check-up programlarından çok, ileri

* İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı

Meteoroloji ve Sağlık

radyolojik testler ve operasyonlar öncesi uygulanan tarama testidir.

- Tümör markerları- Kanserli hastaların ön tanısında genelde % 50 anlam taşıdığı kabul edilir.

CA19-9 pankreas, CA 15-3 ve CEA meme, kalsitonin troid, AFP karaciğer, PSA prostat, CA125 Over, CEA kalın barsak kökenli tümör tiplerinin markerları olarak kabul edilir.

Yaşa, cinsiyete, mesleğe, risk faktörlerine göre çok değişik check-up programı uygulamaları vardır. Ancak genellikle ilk adım check-up programları ; Açlık kan şekeri, BUN/Creatinin, ürik asit, total/HDL/LDL Kolesterol, Trigliserid, SGOT/SGPT, Tam kan sayımı, sedimentasyon, tam idrar tetkiki, gaytada gizli kan, tüm batin /pelvik ultrasonografi, EKG, Akciğer grafisi, kadında mamografi, erkekte PSA tetkiklerinden oluşur. Check-up uygulamasına aç olarak ve önceki tetkiklerinizle gitmeniz gereklidir.

Unutmayınız, sizi en iyi tanıyan hekiminiz kurum/Aile hekiminizdir ve sizin en önemli sağlık danışmanınızdır. Sağlıklı ve mutlu kalmanız dileğiyle.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

HASTA HAKLARI YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazetede 1.8.1998 tarih ve 23420 sayı ile yayınlanan Hasta hakları yönetmeliği uygulamadadır ve Sağlık Bakanlığının öncelikli takibindedir. Bu yönetmelik kapsamında;

- Bedeni, ruhi ve sosyal yönden tam bir iyilik hali içinde yaşama hakkınız en temel insan hakkıdır ve sağlık hizmetinin her safhasında göz önünde bulundurulur.
- Yaşama, maddi ve manevi varlığınızı koruma ve geliştirme hakkına sahipsiniz ve hiçbir merci ve kimse bu hakkınızı ortadan kaldırmak yetkisinde değildir. Hastaya insanca muamelede bulunulur.

- Sağlık hizmetleri verilmesinde ırk, dil, din, mezhep, cinsiyet, siyasi düşünce , felsefi inanç, ekonomik ve sosyal durum farkları dikkate alınmaz. Sağlık hizmetleri herkesin kolayca ulaşabileceği şekilde planlanır.

- Tıbbi zorunluluk dışında rızanız olmaksızın vücut bütünlüğünüz ve kişilik haklarınıza dokunulamaz.

- Rızanız ve Bakanlık izni olmaksızın tıbbi araştırmalara tabi tutulamazsınız.

- Kanuni müsaadeler ve tıbbi zorunluluklar dışında özel hayatınız ve aile hayatınız gizlidir.

- Sağlık hizmetlerinden adalet ve hakkaniyete uygun faydalanma hakkınız vardır.

- Sağlık hizmetinden nasıl yararlanabileceğinizi, müracaat ettiğiniz kuruluşta verilen sağlık hizmetlerinden faydalanma usulünüzü birim yeterli bilgi ve nitelikteki personelle size bildirmek zorundadır.

- Mevzuata uygun davranmak kaydıyla sağlık kurum, kuruluşunu seçme hakkına sahipsiniz.

- Acil vakalar dışında sosyal güvenlik kuruluşunuzun mevzuatının öngördüğü sevk zincirine uymamanız durumunda aradaki ücret farkını karşılamak zorundasınız.

- Talebiniz halinde sağlık hizmeti alacağınız kuruluş tabip ve personel kimlikleri, görev ve ünvanları hakkında bilgi vermek zorundadır.

- Mevzuat usullerine uymak kaydıyla sağlık hizmeti alacağınız personeli serbestçe seçme, tedavinizle ilgilenen hekimi değiştirme veya başka tabiplerin konsültasyonunu istemek hakkınız vardır. Ancak bu değişiklikten kaynaklanan ücret farkından hasta yükümlüdür.

- Modern tıbbi bilgi ve teknolojiden yararlanma hakkınız vardır.

- Ötenazi yasaktır.

- Sağlık personeli durumunuzun gerektirdiği tıbbi özeni göstermek, hayatınızı kurtarmak veya sağlığınızı korumanın mümkün olmadığı takdirde dahi ıstırapı dindirmeye veya azaltmaya çalışmak zorundadır.

Meteoroloji ve Sağlık

- Sağlık durumunuz, uygulanacak tıbbi tedavi, bunların fayda ve muhtemel sakıncaları, alternatif tıbbi müdahale usulleri, tedavinin kabul edilmemesi halinde ortaya çıkabilecek muhtemel sonuçlar hakkında sözlü veya yazılı bilgi isteme hakkına sahipsiniz. Hasta küçük, temyiz kudretinden yoksun veya kısıtlı ise bu bilgileri veli/vasi isteyebilir. Müdavi hekim dışındaki hekimlerden de sağlık durumunuz hakkında bilgi alabilirsiniz.
- Sağlık durumunuzla ilgili bilgiler bulunan dosyayı veya kayıtları doğrudan/vekil/kanuni temsilci vasıtasıyla inceleyebilirsiniz, suretini alabilirsiniz.
- Bilgi sizin anlayabileceğiniz şekilde mümkün olduğunca tıbbi terimler kullanılmadan, tereddüt ve şüpheye yer vermeden, ruhi durumunuza uygun ifadelerle verilmelidir.
- Teşhis manevi yapı olumsuz etkilenecek hastalık seyri ve sonuçlarını olumsuz etkileme riskinde saklanabilir.
- Mahremiyetinize saygı gösterilmesi esastır. Bu mahremiyet tıbbi değerlendirilmenin gizlilik içinde yürütülmesini, tıbben sakınca yoksa yanınızda bir yakınınızın bulunmasına izin verilmesini, tıbbi müdahale esnasında tedavinizle doğrudan ilgisi olmayan kişilerin bulunmamasını (eğitim hastanelerinde rızanız alınarak bulunabilirler), sağlık harcamalarının kaynağının gizli tutulmasını kapsar.
- Sağlık hizmetinin verilmesiyle oluşan bilgiler açıklanamaz. Araştırma ve eğitim amaçlı faaliyetlerde dahi rızanız olmaksızın kimlik bilgileriniz açıklanamaz.
- Tıbbi müdahalelerde rızanız esastır.
- Kanunen zorunlu haller dışında risklerin sorumluluğu size ait olmak kaydıyla tedaviyi reddedebilir, durdurulmasını isteyebilirsiniz.
- Sterilizasyon ve gebeliğin sonlandırılmasında hastanın rızası ile evli ise eşinin de rızası gereklidir.
- Bakanlık izni ve rızanız olmaksızın tecrübe, araştırma veya eğitim amaçlı tıbbi müdahale konusu yapılamazsınız.
- Tüm sağlık kuruluşları hastanın /ziyaretçi/refakatçısının can ve mal güvenliğinin korunması ve sağlanması için gerekli tedbirleri almak zorundadır.
- Sağlık kurum ve kuruluşları imkanlar ölçüsünde dini vecibelerinizi serbestçe yerine getirebilmeniz için gereken tedbirleri almak durumundadır.
- Sağlık personeli güler yüzlü, nazik, şefkatli ve yönetmelik hükümlerine uygun davranmak durumundadır.
- Sağlık kurum ve kuruluşlarında hijyenik koşullar sağlanmak, gürültü ve diğer rahatsız edici etkenler bertaraf edilmek durumundadır. Hasta olarak bunları talep hakkınız vardır.
- Koruyucu sağlık hizmeti verilmesinde, tıbbi sebeplerle sağlık kuruluşlarına bizzat gidilemeyen veya götürülemeyen hallerde, tıbbi afet gibi olağanüstü hallerde sağlık hizmetinden bulunduğunuz yerde de yararlanabilirsiniz.
- Hasta hakları ihlali düşünülen durumlarda mevzuat çerçevesinde hasta veya hasta ile ilgili bulunanlar müracaat, şikayet ve dava hakkına sahiptir.
- Sağlık kurum ve kuruluşları yönetmelikte gösterilen "hasta hakları" nı bir liste, tabela, broşür halinde hastalar, personel ve ziyaretçiler tarafından kolayca okunabilecek uygun yerlerde buldurmak da dahil olmak üzere tüm tedbirleri almakla yükümlüdür.

